

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

της ΕΕΔΑ

με αφορμή μια ακόμη καταδίκη της Ελλάδας σε θέματα Αντιρρησιών Συνείδησης

(ΕΔΔΑ, Παπαβασιλάκης κ. Ελλάδας, 15.9.2016)

27.9.2016

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), στο πλαίσιο του θεσμικού της ρόλου, ως του ανεξάρτητου συμβουλευτικού οργάνου της Πολιτείας σε θέματα προστασίας και προώθησης των δικαιωμάτων του ανθρώπου, έχει επιδείξει διαρκές ενδιαφέρον για θέματα που άπτονται της ελευθερίας συνείδησης. Ειδικότερα, έχει ασχοληθεί επανειλημμένα με χρόνια ζητήματα παραβιάσεων των δικαιωμάτων των αντιρρησιών συνείδησης¹, αναδεικνύοντας παράλληλα την ανάγκη εναρμόνισης της συναφούς ελληνικής νομοθεσίας με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως αυτή προκύπτει από τις συστάσεις διεθνών και ευρωπαϊκών ελεγκτικών οργάνων².

Ήδη από το 2001, η ΕΕΔΑ έχει επισημάνει την ανάγκη ανάληψης συνολικής πρωτοβουλίας νομοθετικής ρύθμισης του ζητήματος των αντιρρησιών συνείδησης, εστιάζοντας μεταξύ άλλων, σε θέματα που αφορούν την έλλειψη ανεξαρτησίας και αμεροληψίας της αρμόδιας Αρχής που αποφασίζει για την υπαγωγή σε καθεστώς αντιρρησιών συνείδησης, ιδίως στις περιπτώσεις όπου λαμβάνουν χώρα ακροαματικές διαδικασίες χωρίς την παρουσία όλων των μελών της νομοθετικά προβλεπόμενης σύνθεσης της ειδικής επιτροπής, τη διάρκεια της εναλλακτικής υπηρεσίας που είναι σημαντικά μεγαλύτερη από τη στρατιωτική υπηρεσία και την επανειλημμένη τιμωρία αντιρρησιών συνείδησης κατά παραβίαση της αρχής “*ne bis in idem*”.

Στις συστάσεις αυτές της ΕΕΔΑ σχετικά με την αναγκαία ανεξαρτησία των μελών της αρμόδιας ειδικής επιτροπής του Ν 3421/2005, ως *conditio sine qua non* της αμερόληπτης λειτουργίας ενός αποτελεσματικού μηχανισμού εξέτασης αιτημάτων υπαγωγής στο καθεστώς των

¹ ΕΕΔΑ, *Προτάσεις για το θεσμό της εναλλακτικής πολιτικής-κοινωνικής υπηρεσίας* (2001), *Προτάσεις της 10.6.2004 όπως τροποποιήθηκαν την 1.7.2004 επί ζητημάτων αντιρρησιών συνείδησης και του θεσμού της εναλλακτικής πολιτικής-κοινωνικής υπηρεσίας στην Ελλάδα* (2004), *Πρόταση επί της παρ. 5, άρθρου 64 του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας «Στρατολογία των Ελλήνων και άλλες διατάξεις»* (2005), *Παρατηρήσεις επί του σχεδίου Δεύτερης Περιοδικής Έκθεσης της Ελληνικής Δημοκρατίας για το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ)* (2013), *Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του άρθρου 12 του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας «Ρύθμιση θεμάτων μεταθέσεων οπλιτών, μέρμνας προσωπικού και άλλες διατάξεις» (Αντιρρησίες συνείδησης)* (2016). Για την επεξεργασία των ανωτέρω Προτάσεων και Παρατηρήσεων καθοριστική υπήρξε η συμβολή του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας, το οποίο μετέχει ως μέλος στη σύνθεση της ΕΕΔΑ σύμφωνα με το άρθρο 2, παρ. 1γ', του Ιδρυτικού της Νόμου.

² Βλ. ενδεικτικά UN, Human Rights Committee, *Concluding observations on the second periodic report of Greece*, CCPR/C/GRC/CO/2, 3 Δεκεμβρίου 2015, παρ. 37-38. Στην ίδια κατεύθυνση βλ. και *Concluding observations on initial report of Greece*, CCPR/CO/83/GRC, 25 Απριλίου 2005, παρ. 15.

αντιρρησιών συνείδησης, παραπέμπει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), καταδικάζοντας την Ελλάδα για παραβίαση του άρθρου 9 της ΕΣΔΑ (ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας), στην απόφαση *Παπαβασιλάκης κατά Ελλάδος*, που εξέδωσε το Α΄ Τμήμα του, στις 15 Σεπτεμβρίου 2016³. Πιο συγκεκριμένα, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η αρμόδια Αρχή που εξέτασε την υπόθεση του προσφεύγοντος Λεωνίδα Παπαβασιλάκη, συνεδριάζοντας με τριμελή σύνθεση, απαρτιζόμενη κατά πλειοψηφία από μόνιμους αξιωματικούς του στρατού – αντί της νομοθετικά προβλεπόμενης πενταμελούς (σύμβουλος ή πάρεδρος του ΝΣΚ, δύο αξιωματικοί του στρατού και δύο καθηγητές ΑΕΙ φιλοσοφίας, κοινωνικών και πολιτικών επιστημών ή ψυχολογίας) –, δεν παρείχε τις απαιτούμενες από την ΕΣΔΑ εγγυήσεις αμερόληπτης και ανεξάρτητης κρίσης. Παραθέτει, μάλιστα, προς το σκοπό αυτό, σχετικό εκτενές απόσπασμα των Παρατηρήσεων της ΕΕΔΑ:

«Η αρμόδια Αρχή που θα αποφασίζει για το αν ένα άτομο θα πρέπει να εκπληρώσει εναλλακτική υπηρεσία ή όχι, θα πρέπει να είναι ανεξάρτητη και να μην περιλαμβάνει μέλη της στρατιωτικής διοίκησης. Η θέση αυτή, που περιλήφθηκε στις Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του σχεδίου Δεύτερης Περιοδικής Έκθεσης της Ελληνικής Δημοκρατίας για το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, στηρίζεται σε παλαιότερη απόφαση της ΕΕΔΑ, που ζητούσε την τήρηση των όσων προβλέπει η Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης R 87 (8). Η πρόταση συμβαδίζει με τις πρόσφατες συστάσεις της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, στις οποίες ουσιαστικά επαναλαμβάνεται η από 2005 προτροπή της Επιτροπής να τεθεί η εξέταση των αιτήσεων υπό τον πλήρη έλεγχο πολιτικών αρχών. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει οι απορριπτικές αποφάσεις της Επιτροπής Ελέγχου Συνείδησης να είναι πλήρως αιτιολογημένες και να υπάρξει τροποποίηση της σύνθεσης της Επιτροπής Ελέγχου Συνείδησης με την προσθήκη δύο επιπλέον πολιτικών εκπροσώπων: ενός από το Υπουργείο Εσωτερικών και ενός από το Υπουργείο Υγείας»⁴.

Η ΕΕΔΑ δράττεται της ευκαιρίας για να εκφράσει τη δυσαρέσκειά της για τη μη αποδοχή από την ελληνική πλευρά των σχετικών με τους αντιρρησίες συνείδησης συστάσεων που έγιναν στην Ελλάδα στο πλαίσιο του δεύτερου κύκλου Οικουμενικής Περιοδικής Αξιολόγησης από το Συμβούλιο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του ΟΗΕ (UPR-Greece, 2nd cycle)⁵.

Λόγω της σπουδαιότητας του ζητήματος, η ΕΕΔΑ κρίνει αναγκαίο να επανέλθει στις Θέσεις της⁶, διαβεβαιώνοντας ταυτόχρονα για την ετοιμότητά της, στο πλαίσιο της αποστολής της ως συμβουλευτικού οργάνου της Πολιτείας, να τη συνδράμει στο έργο της για τη λήψη των αναγκαίων και πρόσφορων νομοθετικών μέτρων για την εξάλειψη κάθε διάκρισης σε βάρος των αντιρρησιών συνείδησης.

***

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) είναι το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της ελληνικής Πολιτείας σε θέματα προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Έχει συσταθεί με το Ν 2667/1998 σύμφωνα με κανόνες των Ηνωμένων Εθνών, τις «Αρχές των Παρισίων». Σε αυτήν μετέχουν πρόσωπα οριζόμενα από τριάντα δύο φορείς (ανεξάρτητες Αρχές, πανεπιστημιακές σχολές νομικών και πολιτικών επιστημών, συνδικαλιστικές οργανώσεις, ΜΚΟ, πολιτικά κόμματα και υπουργεία).

³ ΕΔΔΑ, *Παπαβασιλάκης κ. Ελλάδας* [αριθ. προσφυγής: 66899/2014], 15.9.2016.

⁴ *Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του άρθρου 12 του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας «Ρύθμιση θεμάτων μεταθέσεων οπλιτών, μέριμνας προσωπικού και άλλες διατάξεις» (Αντιρρησίες συνείδησης)* (2016), σελ. 5-6.

⁵ UN, Human Rights Council, *Report of the Working Group on the Universal Periodic Review, Greece*, A/HRC/33/7, 8 Ιουλίου 2016, παρ. 136.15 και 136.16 και Addendum, *Views on conclusions and/or recommendations, voluntary commitments and replies presented by the State under review*, A/HRC/33/7/Add.1, 2 Σεπτεμβρίου 2016, σελ. 3, συστάσεις 136.15 και 136.16.

⁶ Βλ. υποσημείωση αριθ. 1.